

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váczi körút 3.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre . . . . . " 3.50
Negyedévre . . . . . " 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A zsidóság lényege és fejlődése.

(Kivonat dr. Goldziher Ignác nov. 26-án és decz. 3-án tartott felolvasásaiból.)

Előadásainak folytatásában felolvasó a prófétizmust ismerteti. Mintha a sötétségből a világosságba lépnénk, — úgy mond — mintha vastag éji homályból verőfényes nyári napkeletre ébrednénk, úgy lépünk Izraelnek régibb vallástörténeti viszonyaiból a próféták körébe. Világosságba lépünk vele két szempontból. Először azért, mert a próféták reánk maradt iratai különösen alkalmasak arra, hogy bennök az illető korszakok vallásos helyzetét felismerhessük; de világosságba lépünk vele főleg erkölcsi tekintetben. Utóbbinak beigazolására megszólaltatja Ámoszt, Jezájást, Mikhát, Jeremiást; mind elkeseredett harczot folytat a füstölgő oltárok, az ezek szolgálatában álló áldozó papok és álpróféták ellen; mind korholja és ostromozza az erkölcsnélkül kultusban elmerült népnek bűneit s visszaéléseit; mind fennen hirdeti, hogy az Örökkévaló nem kíván áldozatot és tömjénfüstöt, hanem csak a jónak szeretetét, az igazságot és alázatosságot! Tanításukból legfényesebben visszatükröződik az erkölcsi szempont a tekintetben is, hogy az nemcsak Izraelnek, hanem az őket környező népeknek, sőt az egész emberiségnek szól. Ámosznak — mondja felolvasó — Edom, Ammon, Moáb bűnei ép úgy megindítják szívét, mint saját szülőföldének állapota. Ezen univerzális érdek, mely a helyhez kötött hivatáson túl az emberiség távolabb köreit is felöleli, a prófétizmus fejlődésével mindig erősebb jellemvonásává válik e körnek és legpraegnansabbul jut érvényre a prófétizmus istenfogalmában, melynek megalkotásában a helyi korlátozást teljesen lerombolták, mi által az emberiség legszentebb eszméjét a legfényesebb magaslatra; az erkölcsi élet magaslatára emelték. Ezért ő bennök ismerjük mindmáig, — és minél gazdagabbá válik műveltségünk, mindinkább és inkább, — a mi vallásunk legavatot-

tabb tanítóit. kiknek eszményeihez és küzdelmeihez teljes lélekkel csatlakozunk, oly irányban, a melyben azok a jelen vallásos és erkölcsi viszonyokra vonatkozással bírnak. Ez a mi közösségünk a prófétákhoz. Minden üdvös gondolatot, mely vallásunk lényegét alkotja, belőlük meritettük és valahányszor vallásunk történetében hosszas pangás után új életre lendült fejlődésünk, ennek vezetői tőlük kértek tanácsot, hozzájuk tértek vissza, mint a vallásos érzés legtisztább forrásához és hozzájuk térünk vissza mi is, ha ideig-óráig tartó ellankadás után hivatásunk érzete ismét új életre ébreszti vallásos gondolkodásunkat. És így a prófétizmus nem csak az első nagy csomópontját képviseli vallásunk történetének a régi korban, hanem benne foglaltatik egyuttal a jövőnek is eszményképe: a legjobb, a legnemesebb, a leg-tökéletesebb, a legmaradandóbb, a mit a zsidóság szelleme valaha létrehozott. És nincs ennél nemesebb anyag arra, hogy öntudatunkat élesszük. *E szellemi kapocs fentartása: ez a mi lelkesedésünk; e szellemi kapocs a mi vallásunk lényege.*

A próféták fellépésének és letűnésének kellő méltathatása céljából ismerteti felolvasó azon vallás-erkölcsi viszonyokat, melyekre prófécziáikat alkalmazták. Hogy azonban kellőképen átérthessük — ugymond — azt a nagy változást, melyet a próféták nemcsak Izraelben, hanem a világtörténelemben a vallásos eszmék felfogása tekintetében prófécziáik által eszközöltek: tekintetbe kell vennünk azt az ethnografiai csoportot, mely közé a héberék Palesztinába való megtelepedésük által kerültek. Vallásos intézményeikre — jóllehet monotheistikus hagyományokkal a vallásos élet magasabb fokán állottak — jelentékeny befolyást gyakoroltak a kanaáni intézmények, de nem csak ezek, hanem módosítólag hatott magának a meghódított országoknak természete is, a mely a vándor pásztortörzseket földművelésre utalta. E kanaáni befolyás s az általa létesült vallásos és erkölcsi élet módja s iránya heves ellenmondásra

hitták ki a prófétákat, a kiknek körében a kanaáni-val homlokegyenest ellentétes és erkölcsi téren egészen más hatással bíró isteneszme ápoltatott.

A kanaáni vallásoknak különösen egy kiemelkedő — egyébként más pogány vallásokat is jellemző — mozzanata az, a melytől való különbözőség és az ellene kifejtett küzdelem mutatja a prófétizmus vallásfelfogásának egyik alap gondolatát. A kanaáni vallásokban ugyanis az istenek viszonya a néphez ugyiszólván a *természet által* alkotott alapon nyugszik. Az egyes nép vagy törzs istene a neki hatalmat tulajdonító nép lakta *talajhoz* van kötve; ez a nép képezi hatalmának, segítségének tárgyát és hatalma az ő földjükön túl nem terjedhet; a nemzeti isten és más az övéen kívül levő nemzetek között semmi kapocs nem állhat fen. Fontos volt tehát a népre nézve, hogy ezen istenök jóindulatát folyton ébren tartsák, haragját lecsillapítsák s ennek elérésére áldozatokat mutattak be neki. A mely népnek sikerül egy hatalmasnak bizonyult isten bálványát arról a talajról, a melyen hatalma nyilvánult, eltávolítani, ez eltávolítás által a népet erejének támaszától akarta megfosztani: „Nincsen közöttte isten, a ki mellette és vele harcolna“ Az isten nem létezik népén és országán kívül, a mint viszont a nép sem létezhetik nemzeti istene nélkül.

A kanaánizmus ezen vallásfelfogásában osztozik Izráel népe is; ezt hirdették *hivatalos* tanítói: azok, kikkel a próféták irataiban a hamis próféták nevezete alatt találkozunk.

E vallásfelfogás és a hamis próféták ellen küzdenek azon férfiak, kik nem voltak a nép fölött álló kaszt tagjai, nem hivatalból, hanem a lelkekben élő hivatásnál fogva hirdették az igazságot és kiket mi kiválóan prófétáknak nevezünk; mert szerintök *isten nem az országnak, nem a talajnak, hanem a mindenségnek istene*: Az isteneszme universalismusa volt jel-szavuk a helyileg korlátolt istenfogalom ellen fellépések kezdetétől annak legvégső idejéig.

E meggyőződésből, mely a prófétizmus hatása alatt Izráel vallásának is sarkalatos meggyőződésévé vált: az isteneszme megkorlátolásának már legutolsó árnyéka is eltűnt.

A próféták isteneszméjüknek épa kanaáni erkölcsellen felfogással szemben *erkölcsi súlypontot* kölcsönöztek, ez nem volt metaphisikai fogalom, hanem az erkölcsi eszménykép; és ezen fordult meg tulajdonképpen elkeseredett harczuk a kanaáni vallás és a népszerű papok s próféták ellen. Ők az Örökkévaló és a nép között *egyéni* erkölcsös viszony fenállását tanították: Izráel nem kényszerítettett az Örökkévaló szolálatára pusztán egy geographiai, vagy természeti tény által. Szabad választására volt bizva Isten elismerése és e pillanattól kezdve ő hozzá a legmélyebb szeretet

kötélékei fűzik; tehát nem természeti, hanem a szó legszorósabb értelmében erkölcsi kapocs. Ily benső viszony megalkotására képtelen volt a pogányvilág,

Isten *szeretetéről*, mely az emberiség történeti pályafutásában: a nép fejlődésében nyilvánul, a mi prófétáink szólottak legelőször az emberiséghez, Eszmekörünknek mintegy központját és a zsidó vallásos életnek mindmai napig egyik legfontosabb alkotóelemét képezi a *cheszed*. Fogalmat jelöl e szó, melyet mi szeretetnek, irgalomnak, kegyességnek stbnek fordítunk, a szerint, amint az összefüggés megkívánja, de a mely épen az által, hogy oly sok szóval magyarázhatjuk, hogy alkalom adtával választanunk kell, hogy mily magyar szó fődözné legjobban, bár mindegyik egy-egy részének, egy-egy mozzanatának megfelel: azt mutatja, hogy tulajdonképpen fordíthatatlan. Legtöbb van a *cheszed*-ben a *szeretetből*, de valójában nem azonos vele, nálanál gazdagabb, magasabb fogalmat jelöl, melyben azonban a szeretet nem hiányozhatik; van benne valami a hűségből, de ez is csak részét képezi és vele az irodalomban szeret párosan fellépni: *cheszed we-emeth*, szeretet és hűség. Megvan benne az irgalom, a kegyelem, anélkül, hogy mind e lelki mozzanatok kimerítenék a *cheszed* fogalmát. És e *cheszed* szót már a régi próféta nemcsak azon viszonyra alkalmazza, melyet Isten és az ember között fenállónak tanít, hanem a *cheszedet* megkívánja az emberektől egymáshoz való viszonyukban is. Hósea szerint az egész mindenség alapja a *cheszed*; nála nélkül gyászba borul és elsatnyul a mindenség rendje. „Te pedig térj meg istendhez — így mond más helyen ugyanezen próféta — őrizd a jogot és a *cheszed*-et és mindig bizzál istenedben,« És e prófétától kezdve az emberek közötti *cheszed* alap- és sarkpontja a próféták erkölcsstanának.

A *cheszed* kutforrása azon végtelen szeretet, melylyel Isten Izráel irányában viseltetik, de mely *cheszed* az egész világot eltölti; az isteni szeretetből sugárzik ki a társadalmi *cheszed* is az emberek között. A *cheszed* a lélek állandó tulajdonságát jelöli, mely összes megnyilatkozásainak alapszínét, jellegét, határozza meg; örökké tartó, az embert soha el nem hagyó, hasonló magasztos forrásához, melyet istenben keres és talál a próféta és a vallásos költő. A *cheszed* továbbá azzal a tudattal és meggyőződéssel jár, hogy általa nem pusztán érzületünk hajlamát független elhatározásunkat követjük, hanem igenis *fő- és alapszellemé* éppen abban áll, hogy *szükségképeni, törvényt szerinti kelléke az erkölcsös életnek*, A próféta tanítása szerint a *cheszed*nek nevezett lelki hajlandóság csakis akkor bír erkölcsi értékkel, ha állandóan határozza és indítja az emberek cselekedeteit; nélküle hiábavaló a jó cselekedet; az igazság és jog gyakorlásának tökéletessége épp azon hangulat által nyer

értéket, melyet cheszednek neveznek, *szeretetnek, irgalomnak, kegyességnek*, melyet sokszor az isten ismeretével azonosítanak. A próféta az életnek a cheszeddel való eltöltését többre becsüli az áldozatoknál s ünnepélyes körmeneteknél és minden külső szolgálatnál; szerinte isten ezt az erényt várja és nem az égő áldozatokat. A rabbinismus is a szeretet műveinek gyakorlásáról azt tanítja, hogy egyike azon három dolognak, melyek a világ fenállásának alapjait képezik. Ez alapon aztán a gemilluth chaszódim, a szeretet műveinek gyakorlása nem szűnt meg a zsidóság erkölcs-tana egyik főelvének megmaradni és ez elvvel a próféták tanaiban gyökerezünk.

Mindezekből láthatjuk, hogyha mint a történeti fejlődés megfigyelői, a *szeretet istenéről, a szeretet vallásáról* szólunk, úgy a régi zsidó prófétákat kell említenünk, mint azokat, kik a *szeretetet* a vallásos ismeretben és a vallásos életben azon polczra emelték, melynél magasabbra emelni azontul már alig lehetett. És ha a vallásos élet ezen foka az, melyről el lehetett mondani, hogy a legműveltebb tudat a legszivesebben egyesül vele, úgy reámutatott arra, hogy mily korban és mily viszonyok között nyilatkozott meg az emberiségnek a cheszed tana, mint a vallásos élet legmagasabb tartalma, melyet a zsidóság ezentul szüntelen mint lényegének legbecsesebb mozzanát őrizett mindmai napig. A cheszed a prófétizmus moráljának legrégebbi eszméje. Ez a kiinduló pontja; de nem kizárólagos tartalma; mert a cheszed alapuló erkölcsös életnek későbbben, a prófétizmus fejlődési folyamában még egy magasabb formulája fogamzik meg a zsidóság régi tanítóinak szellemében és válik a zsidó etikának sarkpontjává: ez a *kedusa*: a szentség. Ez oly zsidó eredetű erkölcsi eszme, mely megint az etikai istenfogalomnak volt egyik virága.

A prófétai hirdetés tartalma szintén fejlődés tárgya volt; e téren is fejlődési korszakok jelölhetők ki, forduló pontok, melyek a fejlődés mozzanatait jelzik. Izrael állami életének feloszlása, a népnek Assyriába, majd Babylonyába való hurczoltatása az életviszonyokat oly gyökeresen forgatta fel, a fogságból való visszatérés és a reá következő restauráció ismét oly viszonyokat teremtettek, melyek egészen más irányba terelték a prófétai hirdetést, mint a milyenben a Jezsajasok, Ámoszok, Hóseák tanítása mozoghatott. De minden változáson keresztül egy pont az, melyben mintegy legmagasabb célban központosul tanításuk és pedig: az egy isten vallásának megtisztítása minden pogány babonától, — az ily megtisztított vallásos világnéztnek megfelelő erkölcs, — az erkölcsnek megnyilatkozása nemcsak az egyénben, hanem az egész népben, melynek az erkölcs megvalósítása terén hivatást tulajdonítanak, — az erkölcsös egyének és

népnek *közvetlen felemelkedése a chesed és kedusa* egyetlen és végtelen forrásához, — az isten szolgálata külső nyilatkozásainak megtisztítása mindentől, a mi e felemelkedés közvetlenségének útjában áll. Ez eszmék voltak azok, melyek a prófétizmusnak lassu haladásal bár, de a népet ért csapások közepett mégis mindinkább és inkább érvényesülő befolyása által a zsidó nép öntudatába behatottak. Ez eszmék szolgálatában küzdöttek a próféták gúny és üldözés daczára szüntelenül. — „... az örökkévaló szava — így szól Jeremiás — nékem mindig szégyent és gúnyt hoz minden nap; azt mondám: nem hirdetem többé, nem szólok többet nevében, de olyan volt a szívemben, mint az égő tűz, mely csontjaimba van zárva, én azt magamba foglalni gyenge vagyok, kénytelen vagyok vele” — az országban emelkedő bámák, vagyis azon magaslatok ellen, a melyeken a szent helyek és oltárok voltak, és az ezeken üzött áldozati kultusz ellen. Küzdöttek a bámák ellen, mert általuk a végtelen isten, kit az egek és az egek egei nem foglalhatnak magukba, a köznép érzületében helyhez fűzetett, melyet, avatott voltát tekintve, különös hódolat tárgyává tettek, mint az isten jelenlétének, oltalmának, gondviselésének helyi megjelenítőjét; küzdöttek az egész életet felölelő áldozati kultusz ellen; mert az áldozat által az ember isten jelenlétét kívánta ugyan elérni, általa kívánt az eltévedt lélek istenhez visszatérni, de másrészt mindennapisága által központjává vált a vallásos életnek és sűrűsége, minduntalansága annak a veszélynek tette ki, hogy a vallásos élet etikai mozzanatai mellette teljesen eltörpülnek és háttérbe szorulnak. Ott találjuk őket a füstölő bámák körül halhatatlan protestációikkal, melyekkel ezer évek multán is tolmácsolói maradnak az igazi zsidó vallásos érzésnek és meggyőződésnek. Tiltakoztak a tömjén és myrrha illatától áradozó oltárok ellen, mert szerintük az áldozat, mely az egész nép által minden alkalommal végeztetett, épp e gyakorisága miatt háttérbe kell hogy szorítsa a lelkiéletet, az ünnepélyes érzést. A próféta szerint csak a *lelek* tiszta bizalma által lehet istenhez közel jutni. Az ember, a ki istennek közelségét keresi, az lépjen eléje szívével és lelkével; a ki azt érzi öntudatában, hogy bűnei által istentől eltávolodott, az nem fogja őt kiengesztelhetni áldozatai által, hanem azáltal, hogy szívével és lelkével ismét isten közelébe jut: *megtér* és isten is visszatér hozzá. E gondolatmód nem mellőzhető hallgatással azon eszmék során, melyeket legelőször a zsidók prófétáitól halott meg az emberiség, még pedig oly tökéletes és klasszikus módon, hogy e tant, a mint ezt a próféták irataiban hirdetve találjuk: a vallás későbbi fejlődésének bármily mozzanatában a lelki életet termékenyítő eszmével gazdagítani — nem volt mód.

Levél a szerkesztőhöz.

Tisztelt szerkesztő ur!

Szives felhívására, hogy a M. Zs. Sz. deczemberi füzetében »A zsidó vallásfelekezeti receptiója« czim alatt megjelent cikkekre kívánok-e válaszolni, vagy sem? kijelentem, hogy én tárgyilagos vitában csekély tehetségemhez képest szívesen veszek részt, de miután izlésemmel el-
lenkezik oly polemiát, mely most már a pusztaszemélyeskedés mezéjére tereltetett, tovább szöni, — t. szerkesztő ur nem veendi rossz néven, ha a M. Zs. Sz. cikkiróját ezen térre nem követem. Evvel tartozom az ügynek, az olvasó közönségnek és talán magamnak is. Ezen téren megadom magamat s készségesen elismerem a M. Zs. Sz. cikkirójának fölényét.

Egyet azonban nem hagyhatok szó nélkül, mert ez az egy dolog is tanúságot tesz cikkiró ismereteinek alaposságáról és azon gondatlanságról, melylyel gyanúsításait emeli.

Cikkiró szószerint ezeket mondja: »Ettől azonban eltekintve, az a furcsa és cikkiró ur loyális eljárására jellemző, hogy én nem is mint cikkiró ur nagy fontoskodva és rosszakaratu célzattal felfedezni akarta, Löwnnek »Zur neueren Geschichte der Juden in Ungarn« czimü művéből, hanem Löwnnek »Der jüdische Kongress in Ungarn historisch beleuchtet« czimü munkájából (Pest, 1871. kiadta Aigner L.) merittem. Beteljesedett hát cikkiró uron, hogy: fenn az ernyő, nincsen kas!«

A ki, mint cikkiró, nagyhangzásu szavakban és örömet gunyosan fejezi ki t. szerkesztő ur azon jegyzete felett, hogy én a zsidóügyek tanulmányozásával foglalkozom, annak tudnia kellene azt is, amit cikkiró nem tud: hogy Löwnnek hires könyve »Der jüdische Kongress in Ungarn, historisch beleuchtet«. (Pest, 1871. Aigner L.) **szórol-szóra azonos** Löwnnek »Zur neueren Geschichte der Juden in Ungarn« (Budapest, 1874. Aigner L.) czimü művével; a különbség csak az, hogy az egyik czimmal az első kiadás, a másik czimmal a második kiadás lett ellátva.

Nincs tehát cikkirónak mit gunyolódnia a zsidó ügyek tanulmányozása felett, mert az, mint e példa mutatja, reá fért volna még cikkiróra is.

Itélje meg ezek után az olvasó, vajjon — hogy cikkiró ur szavaival éljek — »a módos

gazdának« van-e nagy oka »a hajtó legénytől agarainak jó fajtáját« irigyelni? Igaza van cikkirónak: fenn az ernyő, nincsen kas. De nincs ám!

Tisztelettel

Dr. Ullmann Sándor,
orsz. képviselő.

Komlóssy, Szendrey, Rác.

Hogy sietet! feltartóztathatlanul rohant, repült, vágatott a felebaráti szeretet, az elnézés és az irgalmatosság felkent hirdetője; hogy iramodott a nemes pap a szép czél felé: befeketíteni egy fényes nevet, rágalmazni, tönkre tenni, pellengérré állítani, a nyomorba és kétségbeesésbe kergetni azokat, kiknek bűnösségéről még a pletyka sem tudott bizonyost! — Polonyi Géza, ki oly nagy érdemeket szerzett magának — Simor botja körül, még rábírható lett volna, hogy elálljon az interpellatiótól; de Komlóssy, a kegyes katolikus pap, a szeretet apostola nem adott halasztást Kérték, rimánkodtak neki; csak egy-néhány napig kegyelmezzen! Nem, nem, szólt a magasztos gondolkodású férfi. »Tűzre vele, és mindjárt!« ez ő neki is jelszava. És mikor a bizottság azt kérdezte tőle, honnan meritte vádját? Komlóssy még nem is pirult, arcát sem fedte el szégyenében, midőn aztfelelte: »Kijelentem, hogy semmit sem tudok, hogy én pusztán az akkor nap a lapokban megjelent hírek alapján interpelláltam...«

Valóban, a zsidógyülölő, embergyülölő; gonosz az érzése, gonosz a gondolkodása, a szeretettől távol áll és az irgalmat nem ismeri. Vallása a türelmetlenség, imája a hamis vád, oltára az üldözés, istene a fekete gyűlölet.

Főtisztelendő uram, ezuttal kisiklott kegyes kezei közül az áldozat. Hej, pedig milyen lélekemelő auto da fé lett volna ez, mikor az istenes férfiak szent énekei között máglyára hurczolták volna a liberalismus nagy előharczosát, a világosság terjesztőjét: a szabadkőmivesek nagymesterét!

Ad vocem szabadkőmivesek. A szent társulatok az efféle mesterembereknek nem valami nagy barátjai. A Pulszkyak ellen világgá bocsájtott rágalmak visszaszármaztatásában csakugyan eljutottak egész Szent-István kapujáig. Ott aztán megakadtak, tovább visszavezetni nem tudták. Ej, ej, hát e szennyes folyónak olyan szent forrása lett volna! — Jó Komlóssy buzgalma alig képes e gyanut elhárítani.

*

A veszedelmes paterrel alig mérkőzhetik az új antiszemita fáklya, a ki ugyan azt a kerületet képviseli, a mely egykor — ó, idők ironiája! — Jókai Mórt küldötte a parlamentbe. Hogy nem antiszemitanak született, mutatja már az is, hogy a keresztelésben Mózes elsőszülött fiának nevét nyerte el. De itt eszembe jut, hogy mégis helyes volt az elnevezés. A szentírás magyarázata szerint Mózes azért nevezte fiát Gerson-nak, »mert mondá: ime ide-

gen országba jutottam». Vagy otthon van-e Szendrey Gerzson uram a parlamentben? Szegény, egészen olyan szerepet játszik ott, mint szülőfalum saktere a szellemes társaságban. E jóra való embernek éles volt ugyan a kése, de nem az esze. Betegsége volt az anekdotázás, de mint-hogy mindössze csak egy anekdotát tudott és azt is a lövésről, s minthogy ez nem minden társalgásba illet bele, sakterünk rendszeren felszokott kiáltani: »Nini, mint-ha lövést hallottam volna! minthogy már a lövésről van szó elbeszélék erre nézve egy kis anekdotát« Gerzson bátyánk is csak egy viczcset tud: a zsidót. Ezt belé kell ám illeszteni mindenhová. Az időjárás és a zsidók, a levegő és a zsidók, a dohány és a zsidók, Szendrey Gerzson és a zsidók (ez utóbbiban van ugyan okozati összefüggés; mert ha zsidók nem lettek volna, őt Gerzsonnak sem hívhatnák, pedig ez a név olyan jól illik neki; de zsidók, ha nem lennének, mandatum sem volna, hirnév sem teremne, dieták sem nőnének Szendrey Gerzson uram számára). Csak tegnapelőtt, a képviselőházban épen a fogyasztási adók felemelését tárgyalták, midőn Szendrey Gerzson is felállt: »Ni, ni, szólt, mintha lövést hallottam volna« és előránczigálta egyetlen anekdotáját: Ha a cukor, bor- és husadót felemelik, így szellemeskedett, abból csak a zsidók huznak hasznót?! — Ha én képviselő volnék, indítványoznám, vessenek ki adót az — együgyűsége, és ha ezt elfogadnák, tudom istenem, hogy rámennének erre Szendrey Gerzson napidijai.

*

„Van itt ész!“ mondogatja „Borsszem Jankó“ András bácsija. Van itt elv! mondhatják a karczagi antiszemita házalók. Erdély hős daliája, ki, mellesleg mondva, Oklandon Heltai Ferencz felekezete ellen izgatott, tudvalevő, hogy Karczagon Enyedi Lukács mellett tüzte ki a zászlót. Honmentő két Gézánk (Ónody és Rácz) azonban rögtön rájöttek, hogy Ugron zsidónak adta el a hazát; mert Enyedi zsidó, neve ezelőtt Eisenstädter volt és ez hogy ne lett volna elég ok arra, hogy előszedjék Fényffy Kálmán urat Budapestről (a választásoknál mindössze 3 kerületben nem választották meg) és bejárvák vele, hirdetve Enyedi zsidóságát, a zsidóság gonoszságát, a gonoszság meggátlójának, Fényffy Kálmánnak dicsőségét, az egész választó kerületet. A harc elkeseredetten folyt, részt vett benne még a karczagi főrabbi is egy fulminans röpirattal. Egyszer csak Fényffy Kálmán — főágense, szegény Rácz Géza nagy meglepetésére — visszalép a jelöltségtől és megfujja a trombitát — Enyedi Lukács, a volt Eisenstädter nevű zsidó érdekében.

„Van itt elv, tengernyi nagy elv!“

Mi, őszintén szólva, cseppet sem haragszunk Fényffy visszalépéséért, de szavunk van hozzá — Rácz Géza érdekében. A választások alkalmával az 52 antiszemita jelölt közül 36 Rácz Géza aegise alatt lépett fel. Meg-

buktak. Megbukott ő maga is, megbukott a pártja is, mely többé nem létezik, megbukott Hets Ödön is, kinek érdekében Mező-Turon káromkodott és megbukott volna természetesen Fényffy Kálmán is, még pedig csufosan. Rácz Gézának ez megalapította volna abbeli renomméját, hogy minden jelölt, aki mellett ő izgat, megbukik és az ilyen renommé Rácz Gézára nézve egy vagyonnal ért volna fel, ha Fényffy meg nem mutatja, hogy — vannak kivételek is.

Rácz Géza urnak egyébiráet ez alkalommal egy kis indiskret kérdéssel is alkalmatlankodunk. Kezeink közt levő mezőturi falragasz szerint, volt elvtársa, V ad n a y Andor azt írja róla (Ráczról) épen ilyen vastagságu betűkkel, mint a milyennel mi tesszük itt, hogy **hazudott**; néhány sorral lejjebb pedig ezt olvassuk: „Rácz Gézával pedig szóba állanom, ki köpködés nélkül beszélni sem tud, tiltja egyszerűen a jó izlés,“ míg egy másik nov. 5-éről keltezett, szintén kezeink közt levő mezőturi falragaszban S. Tóth Sándor, a m.-turi függetlenségi párt elnöke szóról-szóra ezeket írja:

»Dr. Rácz Gézának kijelentem, hogy őt mindaddig, míg a fentebb jelzett nyomtatványban személyem ellen szórt sértő állításait, törvényesen, bíróság előtt be nem bizonyítja, szemtelen. pimasz, aljas rágalma-zónak és politikai csavargónak nyilvánítom.«

Dr. Rácz Géza ur, ön e feltételnek nem felelt meg, S. Tóth Sándor czimezései rajta száradtak az ön arczulatán; és ön ezzel az »arczullattal« vakmerészkedett neki menni egy újabb választási mozgalomnak! — Dr. Rácz Géza ur, önnek valóban bámulatosan kitartó arczulata van!

—csi—sa.

Előfizetési felhívás!

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük november végével lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . . 7 frt — kr.
fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre . . . . . 6 frt — kr.
fél évre . . . . . 3 frt — kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.

**„Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váci-körút 3. sz.**

Gyöngyszemek a talmudból.

A tanító ne arra fektesse a fősúlyt, hogy sokat tanítson, hanem arra, hogy a mit tanít, azt tanítványai tökéletesen meg is emésszék.

*

Sok hus : sok féreg ; sok jószág : sok gond ; sok cseléd sok lopás.

*

Rabbi Szafra ott állott egyszer a vásáron eladandó áruival. Egy vevő egy tárgyat kért bizonyos összegért, de a rabbi éppen csendes imát végzett és a vevőnek nem válaszolt. Ez, azt hívén, hogy a rabbi kevéslí az ígért összeget, többet ígért, s midőn a rabbi még most is halgatott, kétszer, háromszor annyit ígért, mint a mennyit legelőször ajánlott. A rabbi most bevégezte imáját és a kért tárgyért csak a legelőször ígért árt. kérte. Midőn a vevő e fölött bámulatát fejezte ki, a rabbi így magyarázta ki eljárását. Ha nem imában lettem volna elmélyedve, a tárgyat átengedtem volna azonnal azon az áron, melyet először ígértél, mert többet kérni érte nem volt szándékon. Ha már most azt hitetném el veled, hogy nagyobb árt akartam elérni, megcsalnálak, a Mindenható pedig, a kihez épen imában fordultam, a csalást megtiltotta.

*

Nem illik nevetni, a hol gyásznak van a helye, nem szomorodni, hol mindenki vígan mulat. Ülve ne maradj, hol a körülötted levők állanak, és fel ne állj, hol társaid ülve maradnak. Megsérted az embertársaidnak tartozó tiszteletet, ha alszol, hol mások ébren vannak, és rossz ítéletet keltesz magad fölől, ha bármiképen eltérsz környezeted szokásaitól.

*

„Hat napig dolgozzál és a hetediken nyugodjál“ Vannak kik e parancsolatnak csak utolsó részét tartják meg szentül. Pedig első része épugy Istentől ered, mint az utolsó.

*

Jót, ha cselekszel : légy vállalkozó, mint a párducz, könnyű, mint a sas, gyors, mint a szarvas, bátor, mint az oroszlan.

*

Inkább légy oroszlanok farka, mint rókák feje.

A vezetőnek szabadságában áll szokásokat, vagy szabványokat megváltoztatni, ha ez eljárás érdekében van a közérkölcnek, érdekében az igaz vallásosságnak. Hiszkija király széttörte a Mózes által készített és mindaddig kegyelettel őrzött rézkigyót, (Királyok 2 könyve 18. vers) mert a kegyeletből istenítés lett és a nép a rézkigyót bálványozni kezdte.

Talmudista.

Jótékonyág.

— **A fővárosi szegény gyermekkert-egylet** VII. ker. akácfa-utczai házában kétszáz szegény gyermeket ruháztak fel nagyszámu válogatott közönség jelenlétében. Az ünnepély az egylet buzgó elnökének, dr. Grosz Sándornak megnyitó beszédével vette kezdetét, aki kiemelte Schönfeld Julia, elnöknő és Berger Paula gazdának a szegény gyermekek segélyezése körül szerzett érdemeit, majd Schwarcz Gyula mondott beszédet, mely után Schönfeld Julia urnő uzsonnával vendégelte meg a gyermekeket.

— **Ruhakiosztás Miskolczon.** A Chewra Kadischa nagy termében, — mint tudósítók írja — f. hó 4-én d. e. 10 órakor nagy közönség jelenlétében 154 fiu és leánygyermeket láttak el a nőegylet áldozatkészsége folytán részben, vagy egészen téli ruhaneműekkel. Az ünnepély végén dr. Ixel Soma iskolaszéki el-

nök mondott csinos beszédet, melynek folyamán ékes szólóan ecsetelte dr. Grosz Józsefné, a nőegylet elnökasszonyának érdemeit, kit páratlan buzgalma, nemes szive és áldozatkészsége folytán nemcsak a szegény zsidó iskolás gyermekek és szüleik áldanak, hanem a város minden szegénye és szükölködője.

— **Az óbudai izr. hitközség** f. hó 4-én szokásos gyermek-felruházási ünnepélyét számos résztvevő jelenlétében rendezte, mely alkalommal a nagyszámu közönséghez dr. Klein Gyula intézett sikerült beszédet, utána 45 fiut és 21 leányt láttak el meleg ruhákkal. Örvendetes jelenség volt, hogy a németajku szülők gyermekei hálaérzelmeiket magyarul tolmácsolták.

— **A s.-a.-u. helyi izr. iskolás gyermekeket segélyező egylet** — mint tudósítók értesít — m. hó 30-án tartotta 13-ik ruhakiosztási ünnepélyét, mely alkalommal 50 szegény iskolás gyermeket látott el téli ruházattal. Az ünnepély fényét, melyen Schwarcz Bernát elnökkel élén a hitk. előjáróság, az iskolaszék a hitközség számos előkelő tagja és nagy hölgyközönség volt jelen: Nagy Ármin dr., az egyesület elnökének megnyitó és záró, Felber Domokos s. tanfelügyelő, Bermann Lipót rabbi és Friedlinder Albert iskolaszéki elnök talpraesett beszédei emelték. A ruhakiosztási ünnepély a »Hymnus«-sal kezdődött és a »Szózat«-elénekzésével végződött; az egylet jótéteményeiért társai nevében egy IV. oszt. felruházott tanuló mondott köszönetet. A felmerült költségeket a népbank 40, a s.-a.-ujhelyi takarékpénztár, a zemplénmegyei termény és iparbank, a polgári takarékpénztár és Schön Vilmos dr. 20—20 frtos adományából, az egyesület által rendezett piknik 171 frtnyi tiszta jövedelméből, a néh. Brezenheim hgnő 500, néh. Klein Jakab és neje 400, néhai Szöllősy Bernát 150, néh. Weisz Ármin dr. 100, és néh. ifj. Schön József 50 frtos hagyományainak kamataiból fedezték.

— **A miskolczi népkonyhában,** melyet még 6 évvel ezelőtt a miskolczi izr. nőegylet rendkívül jótékony elnök asszonya, dr. Grosz Józsefné buzgalma hozott létre, naponként 80 szegény iskolás gyermek kap meleg ebédet és pedig felekezeti különbség nélkül.

— **A szegedi izr. iskolás gyermekekről** már évekkel előbb gondoskodott az odavaló zsidóság s a miben Bécs kezdeményezőnek tetszett, fővárosunk pedig első követőjének, abban Szegeden már évek óta lankadatlan szorgalommal fáradozott a zsidóság. Az idén is e cél előmozdítása végett még a nyáron alakítottak Szegeden a szegedi zsidó leányok »leány egyletet,« melynek megalakulását annak idején jeleztük s a mely eddig is olyan szép eredményt mutat fel, hogy naponként 40 iskolás gyermeket lát el meleg ebédrel.

— **Temesvárról** írják, hogy az ottani izr. nőegylet leves kiosztó intézetet létesített, mely 40 szegény iskolás gyerekeknek ad naponként ebédet.

— **Az aradi izr. iskolaszék** a városival egyidejűleg felhívást bocsájtott ki, hogy az éhező iskolás gyermekek nyomorának enyhítésére szükséges összegeket gyűjtés útján szerezze be.

— **A pécsi izr. nőegylet** f. hó 4-én egyleti tagjai számára fényesen sikerült tánczvigalmat tartott a pécsi gyermekkert helyiségében. Az estély, melyen Kardos Kálmán, főispán is jelen volt s a tánczban is részt vett, az erkölcsi sikeren kívül szép összeget jövedelmezett jótékony célra.

— **A tapolczai izr. krajczár-egylet** az idén 15 szegény tanulót látott el a szükséges téli ruhával és tankönyvekkel.

H i r e k.

Dr. Goldzieher Ignác, egyetemi m. tanár nagyszabású felolvasásait csak a jövő hó első szombatestéjén fogja folytatni. A negyedik felolvasásnak a rabbinismus képezendi tárgyát. A 3. és 4. felolvasásnak ezek kéziratából készített és a gazdag tartalmat szerencsésen összefoglaló kivonatát lapunk jelen számának első helyén közöljük. Fölösleges e közlemény nagy fontosságát zsidó vallásbölcészeti, épügy, mint ethikai szempontból kiemelni; a gondolkodó olvasó úgy is felismeri ezt részünkről jövő figyelemztetés nélkül is.

— **Posner Károly Lajos lovag**, a magyar ipar egyik legnagyobb alakja f. hó 7-én reggel 9 órakor elhunyt. A napilapok ez alkalomból mind, többé-kevésbé tüzetesen, foglalkoztak a magyar ipar e nagy halottjának érdemeivel, ezért felesleges munka volna, ha mi is ezeket hangoztatnók. De meg szük terünk is csak annyit enged meg, hogy a megboldogultban, kit itthon és a külföldön egyaránt tenger kitüntetés ért, csak a magyar zsidót mutassuk be egy pár vonásban. Posner típusa volt a magyar zsidónak, szegényen, szorgalommal, buzgalommal, fáradhatlan munkával kezdte; ernyedetlen kitartással folytatta s nem csak személyét, hanem a magyar iparnak azt az ágát is, mely az ő lankadatlan működése folytán lett elsőrangúvá idehaza és hirnevessé a külföldön, gazdaggá, elismertté, kitüntetések tárgyává tette. Már a 9 éves Posner K. L.-ra a kenyérkeresés gondoljai neheztedek, mivel atyját még az 1831-iki kolera idején elvesztette, később anyjáról, nővéreiről is gondoskodnia kellett. S midőn nővéreit férjhez adta, anyja pedig elhunyt, a szélesebbkörű jótékonyosság oltárán áldozott szünetlenül. Alig volt az országban humánus egylet, melyet anyagilag és szellemileg ne istápolta volna s megalakította a »Concordia« című jótékony-célú egyletet, melynek áldásait annyi szegény zsidó érzi. Az orsz. izr. tanító egylet számára nagy alapítványt tett, melynek kamatai évenként kerülnek kiosztásra. Tanácsosa és elnöke is volt a pesti izr. hitközségnek több éven át s hogy a zsidóság körül mekkora érdemei vannak, eléggé bizonyítja az a tény, hogy az 186^{8/9}-iki izr. congressuson résztvett 3 pesti kiküldött közül az egyik ő volt. — A f. hó 9-én d. e. végbement temetésén természetesen megjelentek érdemeinek méltánylói is. Az óriási közönségen kívül ott volt **Matlekovits Sándor**, a keresk. miniszterium államtitkára és **Schnierer min. tanácsos**, **Ráth Károly főpolgármester**, **Gerlócz y Károly alpolgármester** és számos fővárosi biz. tag, a fővárosi kereskedő és iparos világ színe java, továbbá az első magyar-zsidó betegsegélyző és temetkezési, a budai ugyanily című egylet, a »Hungária«, »Caritas«, »Zion«, »Poel Zedek«, »Leopold«, »Haladás«, »Szt. György«, »Szt. Erzsébet« egyletek, a »budapesti jótékonyági egylet« »Deák Ferencz« jótékoysági egylet, a »Concordia« egylet s még több, összesen 22, mindmegannyi zászlóval. A

temetési szertartás az **Andrássy uti 47.** halottas házban a dohány-utcai templomi kar énekevel, melyet **Friedmann főkantor** vezényelt, kezdődött. Utána **Kohn Sámuel dr.** »Sokat fáradoztál, sokat munkálkodtál, menj most nyugodni.« jellegű pompásan sikerült gyászbeszédben méltatta az elhunyt számtalan érdemét. A mély hatást keltett beszédet karének követte. Ezután megindult az óriási menet s az **Andrássy uton** és **Károlyköruton** haladván végig, a dohány utcai templom elé vonult, hol a hat lovas gyászkoscsin vitt halottól a sorfalat képező egyletek zászlóikkal búcsuztak el. A gyászmenet 1^{1/2}12-kor ért ki a sirkertbe, hol a temetőházban a templomi kar ismét gyászdalt énekelt s a »Concordia« a'elnöke **Spitzer D. H.** az egylet nevében meleg hangon búcsuzott el az egylet megalapítójától és volt tiszteletbeli elnökétől. Ezután a vér- és közeli rokonok vállaikon a sírhoz vitték a megboldogult tetemét, hol a **Posner-ház** üzeti személyzetének nevében **Goldzieher Géza** megindító szavakban vett búcsut volt főnöküktől. A gyászszertartást a gyászkarénekkal és imával fejezték be.

— **Az óbudai izr. temető kérdése** a fővárosi tanács közgyűlése előtt f. hó 7-én végleges megoldást nyert. Előző számunkban jelentettük, hogy a közgyűlés elé pártolólágg terjesztik az óbudai izr. hitk. kérvényét, mely az óbudai új temetőnek a zsidók számára kijelölt részét a hitközség kezelése alá kéri rendelni. Az említett közgyűlésen azonban **Fuchs G.** személyében még is akadt, ki a pártolólágg felterjesztett kérvénnyel szemben állást foglalt. Nevezett városi képviselő ugyanis hivatkozván az ügyszabályokra, a kérvény tárgyalását le akarta vétetni a napi rendről, mivel ennek értelmében elutasított kérvényt csak 3 hónap múltán lehet újra megbeszélés tárgyává tenni. Azonban **Ráth Károly főpolgármester** azal utasította vissza ezt az érvelést, hogy annak megítélése, mi veendő le a napirendről, rája, az elnökre tartozik és hogy a napirenden levő kérvényben nem — mint az előzőben volt — a megvételtől. hanem csak kezelhetésről van szó. Ezután a pártolólágg felterjesztett kérvényt a benne előadott kérelemhez képest egy hangulag intézték el.

— **Az Orsz. Rabbiképző** felső tanfolyamának Theologiai Egylete f. h. december 11. vasárnap, d. e. 10 órakor nyilvános felolvasó-gyűlést rendez, amelyre a n. é. közönséget ezennel tisztelettel meghívja. A gyűlés tárgyai: 1.) Jeremiás próféta működése; olvasza: **Hoffmann Emil**. 2.) Az éden a középkori zsidó költészetben; olvassa: **Kecskeméti Lipót**

— **Az országos Kisdedóvó-Egyesület** félszázados jubileuma alkalmából megjelent emlékkönyv sok érdekes adatot tartalmaz. A sok közül ime néhány, melyek felekezettünket érdeklik. 1. Budán néhai **Dr. Cohn Salamon**, fogorvos már 1836-ban alapított óvodát, melyet a budai izr. hitközség két évtizeden át tartott fenn. **Strausz**, az intézet vezetője, a forradalomban a honvédek közé ment. később Amerikába menekült. 2. **Weisz Farkas** 1840-ben Pesten magánóvodát nyitott, melyet a pesti izr. hitközség negyven éven át tartott fenn. 3. Az Izr. Magyar-Egylet 1846-ban a Lipótvárosban nyitott óvodát. Az intézet vezetője, **Kohányi Sámuel** 1848-ban honvéd-tüzérré s a forradalom után magán-intézet-tulajdonossá lett; 1862 óta pedig a a pesti izr. községi iskolában mint osztálytanító és az országos óvóképezdében mint zene

tanár működik. 4. Pozsonyban 1842-ben báró T o d e s c o alapított óvodát, mely intézetben jelenleg is több száz szegény gyermek részesül testi és lelki ápolásban. Izr. óvodák még Nagy-Surányban, Szegeden, Budapesten, Érsekújvárott, Baján, Nagy-Tapolcsányon, s egyébütt is vannak. Az emlékkönyv irodalmi rovatában a zsidók közül csak a Kohányi neve szerepel, a ki 1844 óta hat ízben adott ki kedvelt gyermekdalokat, még pedig több mint hétszázat. Utolsó műve (kézirat) »Dalforrás« 200 dalszámot tartalmaz, mely hihetőleg nem sokára nyomtatásban is meg fog jelenni.

— **Három hitsorsosunk,** Klein dr. főrabbi, Steinitzer, bankigazgató és Mangold dr., ügyvéd a Nagybecskereken f. hó 7-én megejtett városi képviselő választás alkalmával a legtöbb szavazattal nyerték el a városatyai tisztséget.

— **Szép tanujelét** adták a vallási türelemnek a fővárosban elhunyt Mandel Albert temetése alkalmával Kótajon. A holttestet ugyanis — mint Nyiregyházáról írják — a megboldogult kívánságához képest a fővárosból Kótajra szállították. A halottszállító vonatot Nyiregyházán Zoltán alispán várta be, hogy az elhunyt megyebizottsági tagot átvegye s a Nyiregyháza városa által saját jószántából kiküldött gyászkozsín Kótajra szállíttassa. A nevezett községbe érkezett gyászkozsit harangzúgással fogadták s a lakosság mind a kíséretéhez csatlakozott. A Mandel-féle birtok telkén a református, görög és római katolikus lelkészek gyászbeszédeket tartottak s az említett felekezetek kántorai és karai gyászdalokat énekeltek a környék jótevőjének ravatalánál. Mindezek 3 órai időt vettek igénybe s a zsidó rabbi csak a sírnál mondhatott gyászbeszédet.

— **Uj chacham basi.** Salonikiban, hol, mint mi is jeleztük, Arditi Jakab Sámuel főrabbi elhunyt, Cowo Jakab Chachamot választották meg erre a Törökországban legjelentékenyebb rabbi állásra. Ez a rabbi állomás tán világszerte is legjelentékenyebb, mivel a mellett, hogy 70,000 lélek tartozik kötelékébe egyszersmind bírói tisztséggel is jár, és betöltőjének helyet és szavat biztosít a tartomány (Medjlisz) intéző tanácsában. Az elhunyt rabbi azonban ezen utóbbi jogát nem gyakorolta, török nyelven sem írni, sem beszélni nem tudott. Az új rabbinak eleinte volt ellenjelöltjét, a 80 éves Nachmias Meirt, ki vallástudomány tekintetében miben sem áll a megválasztott mögött, agg korán kívül főként azért ejtették el, mivel ez sem lévén otthonos a török nyelvben, a saloni zsidókat a világi hatalomban nem képviselhetne volna. — A most megválasztott Chacham basi eddig a községi zsidó iskolák felügyelője volt és alapos vallási tudománya mellett világi képzettség tekintetében is megállja a sarat. Megválasztását örömmel is fogadták. A hitközség testületileg tisztelgett nála és kívánt neki új hivatalához szerencsét s midőn megválasztatásának híre szárnyra kelt a városban, a város notabilitásai felekezeti különbség nélkül személyesen adták át üdvkívánataikat. Így első sorban tisztelgett nála az osztrák-magyar főkonzul, utána Angol, görög, és Olasz-

ország stb. főkonsulai üdvözölték, Galib basa főkormányzó és a többi tartományi és városi hatóságok csak akkor rójják le az új chacham basival szemben a tisztelet adóját, ha a szultán már megerősítette állásában, amire annál bizonyosabban lehet számítani, mert a főkormányzó ajánló sorai, melyeket a választási jegyzőkönyv kíséretében a szultánhoz felterjesztettek, a választott jelleme és loyális gondolkozás módja mellett szólnak.

— **A berlini poliklinika** igazgatói állására, mely Mayer József halálával megürült, a berlini egyetem orvosi fakultása első sorban Senator berlini tanárt, kit most neveztek ki »titkos orvosi tanácsossá,« másodsorban pedig Ebstein, göttingeni tanárt, titkos orvosi tanácsost ajánlotta a tanügyminiszteriumnak. A tekintélyes állásra ajánlott mindkét férfi zsidó.

— **Vasárnapi istentisztelet zsidók számára.** Mult hó 20-án Bécsben az izr. hitk. által egybehívott választó közgyűlésen Ruzitzka, hitközségi tag, azt ajánlotta az előljáróságnak, hogy »szombat helyett, melyet a munkások és kereskedők nem ünnepelhetnek meg, vasárnap tartsanak ünnepi isteni tiszteletet, hogy azoknak, kik szombaton nem mehetnek templomba, vasárnap legyen alkalmuk részt venni az ünnepi istentiszteletben.« A szónokot, ki „a mai zsidóság komoly helyzetére, a jelen veszedelmeire, melyek minden oldalról érik a zsidóságot« hivatkozott s a ki az összetartozóságot véli ezen az uton fejleszthetni, — beszéde közben többször félbeszakították s befejezése után Singer kamara tanácsos, Biach hitk. előljáró és Hofbauer B. ellenérveikkel arról győzték meg az indítványozót, hogy ha tervét foganatosítanák, szakítaniok kellene a zsidó vallás 4000 éves multjával és még több felekezeti árnyalatra kellene szakítaniok azt a zsidóságot, melynek éppen összetartozóságát akarja indítványozó a vasárnapi ünnepi istentisztelet által fejleszteni.

— **Az új templom,** melyet a s.-a.-ujhelyi st. qu. izr. hitközség épített, már e hét folyamán fedél alá kerül. Az ó német stílusban épült templom S.-A. Ujhely legszebb középülete leend.

— **A szentesi 48-as népkörnek** Fleischmann József vasuti vállalkozó házvételi alapjára 100 frtot adományozott.

— **A grevesendi polgármerter.** Egyik előző számunkban jelentettük, hogy a London közelében fekvő Grevesend kikötő városban Berkovitz nevű hitsorsosunkat választották meg a város mayorjává. A megválasztásról a közelebbi adatok csak most érkeztek ide. Ezek szerint Berkovitz az egyetlen zsidó Grevesendben, ki itt ennek daczára is virágzó zsidó fiu-iskolát alapított és vezetett éveken át. Ismereteivel jótékonyosságával és életmódjával keresztény polgártársaival annyira megszerettette magát, hogy megválasztatása közfelkiáltás útján történt. Midőn mint polgármerter a diszkocsiban először hajtatott a fellobogózott és virágokkal borított utczákon a város házára minden harang zugott s a kikötőben álló

hajók is felvonták zászlaikat. A városban kitűzött lobogókon ilyen felirat volt olvasható: »Isten áldja meg polgármesterünket, kinek nemes tettei példányképek lehetnek minden keresztényre nézve.« Mikor a városházáról visszahajtatott, kifogták a kocsija elől a lovakat és a lelkesült tömeg maga huzta az ujjongó utczákon keresztül. Érdekes még Berkovitzról az, hogy lengyel zsidó, ki szegényen került Angolországba.

— **Királynő a zsinagógában.** Florenczből írják, hogy Natália szerb királyné közvetlenül Florenczbe érkezése után Franchetti lovag vezetése mellett megtekintette a zsidók templomát és a zsidó szegényeknek 1000 lirát adományozott, mely összeget a királyné kívánága értelmében azonnal ki is osztottak.

— **A sck szétszört chewra** Londonban egyesülni készül. A jelentékenyebb chewrák már ki is jelentették, hogy egységes vezetést kívánnak és Rothschild lord is késznek nyilatkozott, hogy az egyesült chewrák elnökségét elvállalja. A mozgalom élén Montague áll. Ebből az egyesülésből természetesen nagy előnyök származhatnak, mert egyrészt erősebbé, impozánsabbá teszi a zsidó felekezeti életet, másodszor meg a gazdag segéliek, melyek az egyes chewráknál szétforgácsolódnak, az egyesülés folytán sokkal inkább válhatnak áldásosakká. Egyesülés, jöjjön el a te országod mihozánk is!

— **A madridi irodalmi és művészeti kongressusra** a francia köztársaság érdemeinek méltó elismerése folytán Oppert Gyula hitsorsosunkat küldte ki, kit a madridi tudományos körök valósággal ünnepeltek. Oppert hitsorsosunkat, mint írják, ez alkalomból Castelar ajánlatára az Izabella rend nagy keresztjével is kitüntették.

— **A kis Rubinstein,** kit „a világ leghíresebb kántora“ és „Phänomen“ czimekkel tisztelték meg, a kinek hangja úgy cseng, mint a cremonai hegedűé, Berlinben az ájtatoskodókön kívül nagy néző és hallgató közönség előtt produkálta magát. A piczike kántor cilinder kalapban és imalepelben énekelt november hó 25-én (pénteken) és olyan kiváló sikerrel adta elő különösen a Kabbolasz Saboszt, hogy a közönség nagy része megtapsolta. A kis énekes annyira meglepte a berlinieket, hogy utóbb még ott üli meg születésének 13-ik évfordulóját, a „bár miczváh“-t.

— **Héber könyvtár** akarnak alapítani a Párisban tartózkodó orosz-lengyelországi zsidó férfi és nő tanulók.

— **A Hebrew Sheltering Guardian,** new-yorki zsidó gyermeksegélyző egyesület 8 évi működése alatt 1132 gyermeket látott el. A lefolyt évben az intézet 543 (306 fiu és 237 leány) gyermeket istápolott ugyanezen idő alatt táplálékra 30.340 dollárt fordított, ruházatra pedig 8636-ot.

KADIS.

— Kompert Lipót beszélya. —

(2. folyt.)

Eszternek igaza volt. A leányka felcseperedett és megéledt, mint az erdei üde virág. Az első tekintetre észre lehetett venni, hogy Blümele egészen más vér, mint korán elhervadt testvérekéi. Arczán nem

sugárzott az a csalóka pirosság, mely amazoknál a tartós egészség színének tétsétt és szeméből hiányzott az az emésztő tűz, mely a fucskáknál csak addig izzott, míg a belsejükben lappangó tűz önmagát emésztette fel. A leányka — szülei szemeláttára, kik még mindig a fucskák sirjaira tekintettek a multba, rendesen, szinte észrevétlenül fejlődött.

Prager orvos egyszer meglátogatta őket, az utolsó fiu halála óta az orvos és a házasság között a kölcsönös feszültségnek egy neme uralkodott, amint ez ilyen esetek után szokásos. Löw Jakab az orvos megpillantásakor mindig valami hirtelen támadó keservet érzett, nem mintha szerencsétlensége miatt ezt okolta volna... de nem mindig azokat juttatta eszébe, kiket elvesztett, azon reményeket, melyek velök tértek a sirba, mindent mi jövőjének és földöntuli életének szemefénye volt? Másrészt volt az orvosnak olyan eleven érzéke, hogy ott sűrűbben ne szóljon be, hol őt, ki belső szemével áttekintette a tényállást, csak erőltetés folytán fogadhatják szívesen.

Évek multak így, s a leányka alig futólag került csak szemé elé, szinte idegenné vált rá nézve.

— Az ön leánya ez? — kérde akadozva, miközben csodálatot kifejező tekintete egy 17 éves lány kedves alakjára tapadt.

Löw Jakab neje elhalaványodott, és görcsösen kapott az orvos keze után:

— Talán hallja már az ő rövid lélekzetét is? — szólt halkán.

Az orvost mély megindultság fogta el, fel kellett állnia; aztán Blümele elé került s szeméi közé mélyen nézett.

— Nem vagyok én beteg, doktor ur, — vágta ki Blümele kaczagva a szót.

— Nem, az egy élő istenre mondom, kegyed nem beteg, — válaszolt az orvos — és ha az emberi tudománynak lehet olyan alapossága, hogy valamit bizonyossággal állithat, akkor csak azt mondom: kedves lánykám, te egészséges vagy, egészséges vagy mint a makk, és egészséges is maradsz.

— Esküdjék meg orvos ur! — kiáltott közbe Löw Jakab olyan hangon, melyből az orvos a legmélyebb fölindulást éppen úgy vélte kiolvashatni, mint bizonyos gunyt.

— Orvos nem tehet esküt, — szólt komolyan a doktor — de kezeskedik, hogy amennyire ismereteire építhet, leánya... többi gyermekei sorsára nem fog jutni.

— Szegény, szegény fiuk! — sohajtott Löw Jakab s tenyerébe rejtette arczát.

— Már megint számítasz Löw Jakab? — vágott közbe Eszter halkán.

Erre karjai lebecsáklottak s kövér könnyek peregtek le arczán, melyen mégis maradt kis verőfényes derű. Aztán Blümele elé állt és mélyen szemébe né-

zett, csillogó fekete haját megsimogatta és olyan hangon, mely a leányának lelkét járta át, szólt:

— Blümele! Neked tisztességesnek, jónak, jámbornak kell lenned, mert te vagy az egyetlen, kire számítok. Tégy nekem erre nézve fogadást.

És eléje tartotta tenyerét, melybe Blümele csak vonakodva csapott; a mint megtette, hideg borzongás futotta át tagjait, Löw Jakab olyan különösen beszélt, — s neki olyasmit kellett megfogadnia, a mit alig értett.

Ezen fogadás kifolyása volt-e, melyen Löw Jakab megvigasztalódott hogy a vihar, mely családját oly mélyen sújtotta, végre elvonult, vagy valami más oka volt-e? elég az hozzá, hogy ezen naptól fogva a létnek rája újabb ingere támadt. Csak ekkor kezdte észrevenni, hogy 17 éves leányának jelenléte abba a soká borus lelkébe világosságot kezdett szórni, melyről már egészen lemondott csak ekkor kezdte észrevenni, hogy leányának szépsége mily csodásan fejlett. És olyan különös volt a változás, mely benne végbe ment; magaviselete olyan feltűnő, hogy a futó szempillantást sem kerülhette el. Ezentul ritkán vagy sohasem beszélt 5 fiacskájáról, kikről, minden ok nélkül olyan alkalmakkor is megemlékezett, melyek ezeknek szomorú sorsára távolról sem voltak vonatkozással. De ha most mégis megtette, panasza közepén elakadt szava, és szeme ha Blümele közelében volt, tétován keresett valamit, vagy arra tapadt tekintete és ajka körül olyan derűs mosoly játszadozott, minőt azelőtt emberszem rég látott körül.

Üzlete érdekében tett utazásairól sosem tért meg üres kézzel, Blümelének mindig hozott holmi lánynak való csecsebecsét. Ha Eszter e miatt szemére lobbantotta, hogy elrontja a leányt és hiuvá teszi, ritka elégült mosolylyal tudta válaszul adni:

— Eszter, sohasem árthat ez neki, ha megőrzi a jámborságot.

És mielőtt az utról magával hozott vásárfiát átadta volna Blümelének, mindannyiszor megkérdezte:

— Blümele, igazán jámbor voltál e héten is? — és feleletét be sem várva, kimagyarázhatlan gyorsasággal rakta elé a csillogó vagy lobogó vásárfiát.

(Folyt. köv.)

Szerkesztői posta.

Schwarz Arnold, Schelnicz Ignác, Fischer Aladár, Márton Imre, Löbl Gyula és Schlesinger Mór, a veszprémi róm.-kath. gymnasium VI. osztálybeli tanulóinak Veszprémben. Üdvözlő levelük már azért is nagy öröömre szolgált, mert belőle is látom, hogy egyike leghőbb óhajaimnak talán mégis teljesülésnek indult. A tanuló ifjuság hosszú léthargia után, ébredezni, hevülni kezd felekezetünk ügyeiért. — Higyjék el, kedves fiatal barátim, hogy a zsidó ifju legalább is annyi emelkedettséggel és büszkességgel tekinthet vissza felekezete multjára, népe által teljesített missióra, mint akármelyik nemzetnek, vagy felekezetnek fia. Ha a kereszténység büszke arra — és joggal — hogy három századon át kegyetlenül üldözték, a nélkül hogy missiójáról lemondott volna: mit szóljon a zsidóság, melynek szenvedései évezredekét ölelnék fel! De sikerekben is hasonlíthatlanul nagyobbakra hivatkozhatik, mint akár melyik vallás, birodalom, hadsereg: Hisz a kereszténység is egyik nagy sikere a zsidóságnak. Avagy képzelhető talán keresztény hit a zsidó vallás nélkül? képzelhető-e az evangelium az ó testamentum nélkül? képzelhető-e keresztény egyház zsolttárok nélkül? Nem-e hát a zsidó szellem emelte ki a nemzeteket a pogányság homályából? — Mi képezi még a mult büszkeséget? Nagy hősök? — Magyaráztassák meg maguknak hittanárunk által chanuka történetét, melyet épen ünnepeünk; találkozni fognak ott a makkabeusi orozslánokkal, kiket a világtörténelem legnagyobb hősei közt sorol fel. Törvényhozók? — Nem elég-e emlitenem Mózes, Sámuel, Ezra neveit? Költők? — Ugyan ki érte utól Jezsajást, ki multa felül David lantját, ki hasonlíthatja magát Hezekielhez, a tizenkét prófétához, avagy Jób megírójához? Bölcsék, tudósok, írók? — Hisz megtölthetnénk nem egy, de 24. ilyen lapot pusztán neveik felsorolásával. Vagy a martyrok képezik-e a mult dicsőségét! — Kedveseim, meggyűjűk határait másó Balatonnak, de hogy van annyi vize, a mennyi zsidó vért ontottak már — ad maiorem dei gloriam! — Nem tévedés-e hát, ha a zsidó ifju — nem mondom vallását szégyenli; mert ez nemcsak alávalóság, hanem mérhetetlen ostobaság is — hitéért, felekezete ügyeiért lelkesedni nem tud, nem akar? — Vajha sikerülne tanuló és gondolkodó ifjainknak megtörni a jeges közönyt, melybe a zsidó ifjuság, vagy szándékosan, vagy csak ismeretek hiányában minden felekezeti ügygyel szemben burkolózik; és mert az Önök üdvözlő levele ebbeli reményeimet megerősítik, azért még egyszer köszönetet mondok Önöknek a nagy örömért, melyet levelekkel nekem szereztek.

Dr. N. M. urnak Galant. Gyönyörű soraiért, őszinte köszönet. Vajha mennél nagyobb lenne azok száma, kik oly nemesen gondolkoznak s kik oly melegen karolják fel a szent ügyet, mint Ön.

Többeknek. „Monsieur le baron Maurice de Hirsch, Paris“ teljesen elegendő.

Dr. K. urnak Helyben. Az a kérdés, nem fognánk-e úgy járni, mint ama híres, büszke főúr, ki, megválasztatván képviselőnek, feltette magában, hogy ő bizony nem tegezteti magát akármelyik „jöttment“ tel, kinek valamiképen sikerült képviselői mandatumra szert tenni. A hatalmas gróf képviselő társait csakugyan nem tegezte, a mint hogy ez nálunk rég bevett szokás, hanem per „mágá“ szólítottatta őket. S mi volt az eredménye! A tisztességes elemek a gróft természetesen szintén nem tegezték, míg a jöttmentek, a gróf szándékát de hogy akarták észrevenni és a világért sem akartak lemondani arról a jogokról, hogy őt tegezhessék? . . . Ön kész feláldozni a létező jót, csak hogy megsemmisithesse ezáltal a létező bajt; csak hogy ez a létező baj így meg nem semmisithető s hogy mivé nőné ki magát ez a baj akkor, ha az őt még most ellensúlyozó jó nem léteznék, erről csak annak van fogalma, ki e fenevadat közelebből ismeri.

K. K. urnak Kun-Madaras. Miután az antiszemita jelölt visszalépett, e tárgyról irt cikkünket ki nem adjuk. Ezt a harcot mindig csak kényszerből és soh' sem szívesen vivjük, a miért is a jelzett cikk kimaradásának — bár már megírva és kiszedve volt — őszintén örvendünk.

„Post Festum“ írójának. Arad. Becses cikkét eltettük akkorra, mikor kedves hitsorsosaink ellen mást nem hozhatunk majd fel, mint, hogy nejeik nem látogatják a — felolvasásokat. Boldog aradi zsidók!

B. K. urnak . . . Temesvár. Hogy milyen az Ön életmódja, és hogy miért nem irt eddig és milyen körülmények közt ir mostan: a szerkesztőt, mint tisztelőjt, bizonyára nagyon érdekli, de az olvasó közönségre nézve talán még sem bír annyira fontossággal, hogy erről négy hasábos cikkben kelljen beszámolnunk. Különb, üdvözet!

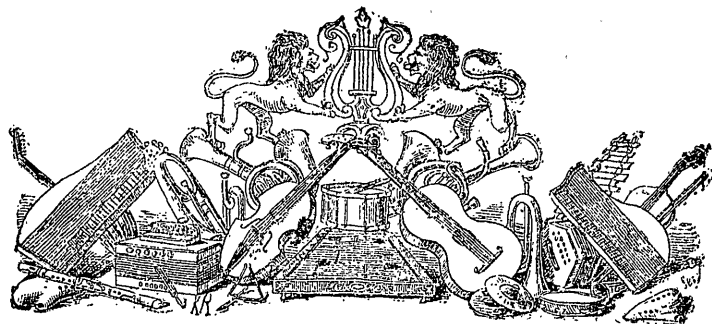
B. F. urnak, Veszprém. Meg lesz. Szives üdvözléséért. jóakaró ajánlataiért: köszönet.

L. S. Százsebes. Dr. Kohn könyvét megrendelheti az Atheneumban. — Buzgóságaért lapunk körül. — A tövisre küldött levél kezeink közé került — nagy hálával tartozunk.

K. H. urnak Kassa. Tudósítását, mint láthatta, megelöztük. Fáradságát mindenestre megköszönjük.

Sternberg Armin

a hangszergyára Budapesten, VII. Kerepesi-ut 36.
(szemben a Rókus-kórházzal)

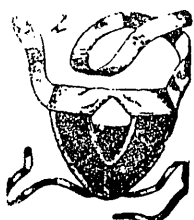

Legújabb Harmonika-Fuvola 12 billentyűvel, kellemes hangokkal; bárkinek igen kellemes mulató-eszköz. Ára: 2 frt. Mindennemű hangszerek nagy raktára. 200 képpel diszitett nagy hangszerkatalogus kívánatra ingyen. Harmonikáról külön árjegyzék. Javítások pontosan teljessítetnek.

Ő Felsége az osztr. császár és Magyarország apostol. királyától, valamint Ő Felsége a belga király által szabadalmaztatott.

Legújabb találmányú

Suspensorium

(helytartó.)

Minden férfinak ajánlatos, lovaglónak s sokat járóknak okvetlen szükséges.

Szövött 60 krtól 1 frt 50 krig. Szarvasbőr 1 frt 60 krtól 2 frt 70 krig. Vulkánirozott kautsukból (vizmentes) 3 frt.

KELETI SÉRVKÖTŐ.

Még a legelhanyagoltabb sérvet is kitódulása ellen védi. (2) két felváltható pelottával és sérvvédővel ellátva, mely a sérvet és a sérvkötőt is izzadás ellen védi, mi dig szárazon, tisztán és épen tartja. Egyoldalú 6—10 frt;g, kettős 12—18 frt;g.

Mindennemű gummi és tollsérvkötők, betegápoló-eszközök,

Gummi különlegességek, valódi francia óvszerek, Praeservatives stb. stb.

Megrendeléseket pontosan és titoktartás mellett eszközöl

KELETI J.

csász. kir. szabad. sérvkötész és ortopédiai műszerész,
BUDAPEST,

Koronaherczeg-utca 17. szám, a szerviták épületében

Orvosi nyilatkozat: Keleti sérvkötész úr, sérvkötőit betegeim már hosszabb idő óta a lehető legjobb sikerrel használják, még legrégebbi sérvük ellen is teljesen célszerűnek bizonyulnak stb. stb. dr. Hirsch Miksa s. k., orvos és sebész-tudor, a fővárosi Rókus-kórház v. orvosa, a cs és kir katonai kórház v. orvosa stb.

Karácsonyi ajándékok

kaphatók

ifj. NAGEL OTTO

könyvkereskedésében, Budapesten, muzeumkörut, a Nemzeti színház bérházában.

Képeskönyvek 2—3 éves gyermekeknek.

Képes versek a kicsikék számára. Elpusztíthatatlan színes képekkel. Ára 1 frt 60 kr. **Kicsinyek világa.** Nagy, elpusztíthatatlan képeskönyv, színes képekkel a szemléleti oktatásra Ára 2 frt 60 kr. — **Verses állatképek.** Magyar remekírók műveiből az ifjuságnak átalakítva összegyűjtötte Kalocsa R. Színes képek. Ára 80 kr. — **Oktató képek** kisdetek számára, ára csinosan kötve 2 frt. Ujdonság.

4—6 éves gyermekeknek.

Képes abc és verses könyv, írta Lajos bácsi. Képes versek, színes képekkel. Ára 1 frt. — **Képek a szemléleti oktatásra,** a kicsinyek világa, írta Lajos bácsi. Színes képekkel. Ára 2 frt. — **Gyermekek öröme.** képes könyv sok verssel és színes képpel. Írta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekek mulatsága,** képes könyv, csinos színes képekkel és olvasmánnyal. Írta Szabó Antal. Ára 1 frt 20 kr. — **Gyermekkerti csokor.** Dalok, szavalmányok és társasjátékok kis gyermekek számára. Ára kemény kötésben 70 kr. — **Kedvencz könyvem,** mesék és versecskék kis gyermekek számára, írta Faylné Hentaller Mariska. Szép színezett képekkel és fametszetekkel. Ára elegáns kiállításban 1 frt 60 kr. — **Erdőssy.** Gyermekmesék színes képekkel. Csinos kötés. 60 kr. — **Walter.** Regekunyhó, rövid mesék és elbeszélések kis fiúk és leányok számára. Színes kép és fametszetekkel, csinos kötés. 1 frt 20 kr. — **Dalfűzér,** írta Lukács Pál. Ára csinos piros kötésben 40 kr. — **Kis pajtások könyvesháza,** hazafias versecskék és olvasmányok, írta Bulygó (Erdélyi) bácsi. Ára füzve 30 kr. — **Rubinson Crusoe.** Az ifjuság számára írta Sándor M. Színes képekkel. Ára 1 frt 90 kr. — **Házi állatok és azok használata.** Ára 2 frt. Ujdonság.

7—10 éves gyermekeknek.

Tündérmesék, elmeséli Tóni bácsi. Kedvelt tündérmesék válogatott gyűjteménye. Nagy színes képekkel. Ára 1 frt 20 kr. — **Kalocsa. Igaz történetek és mesék.** Az ifjuság számára a legjelesebb kutfők után írta a tanító néni. 18 színes képpel és számos fametszettel. Ára csinos kötésben 1 frt 40 kr. — **Tündéerkert,** legszebb, legújabb tündérmesék és elbeszélések gyűjteménye, kis és nagy gyermekek számára összeállította Kalocsa Róza, sok fametszvény és 18 színes képpel. Ára csinos kötésben 2 frt 40 kr. Aranyozott diszkötésben 3 frt 20 kr. — **Kis mesék.** Népmesék és elbeszélések gyermekek számára, írta Faylné Hentaller Mariska. Számos színes képpel és fametszettel. Ára csinos aranyszegélyezett kötésben 1 frt 80 kr. — **Leányvilág** 1886. kötve 4 frt. — **Gulliver utazásai.** Írta Swift J. Ára 1 frt. Ujdonság.

12—14 éves gyermekeknek.

A nagy világ. Mulattató és ismeretterjesztő olvasmányok földrajzi és természettudományi alapon. Sok fametszettel. Ára kemény csinos kötésben 1 frt 20 kr. — **Saadi Firuz keleti tündéregék.** Az arab és török regevilág gyöngyeinek irodalmunkban eddig kiadatlan gyűjteménye, öt színes képpel, díszesen kötve, ára 2 frt. — **Délszaki ég alatt.** (Ujdonság.) Utazás a magas Pirénéktől a tengerig, írta Vajda Victor. Francia eredeti fametszvényekkel csinos kötésben. Ára 2 frt 40 kr. — **Mondafűzér.** Ujdonság. Különböző népek őskortól, a lovagok korából és az ujkorból; a magyar ifjuság számára írta Clio. 6 színes s 40 fametszésű képpel. Ára csinos kötésben 3 frt 60 kr. — **A fehér sas. Mexicó történet.** Ára 1 frt 80 kr. Ujdonság.

Felnőtteknek.

Magyar általános levelező és házi titkár. Gyakorlati utmutatás a közéletben előforduló családi és más levelek. kereskedelmi és üzleti fogalmazványok és folyamodványok helyes szerkesztésére, számos példával felvilágosítva, szerkesztette Knorr Alajos. Ára díszes vászonkötésben 5 frt 20 kr.

KERTÉSZ TÓDOR műipararúi ujdonságok tára Budapest, Dorottya-utca 1. szám.

Kiállítás karácsonyra megjelent Polichromoujdonságokról már 1 frton alól 200 frtig.

Uj czélszerű találmányok a háziartás-játszó, étkezéssztal-, ió, dohányszó, munka-asztalok, Mikádó-szójak és Atellier-k berendezéshez Rococco vagy mauri, tali- és kandallóorák, **Excelsior** felköltő ora 4 70. Vadász-, lovag- és más Sportdisztárgyak. Indiai, japáni, kínai, Zacuma-Cloisonné-urizítások. Márvány- és fa thea-asztalok. Nickel-thea üstök. Ágas gyertyatartók, fatálcák, hármass toilette-tükrök 10-12-15 forintig. Virág-asztalkák. Visitkártya-tálcák.

Uj! Albumok. Bor-, Sör- és Likör-készletek. Csemege-kés állvány. Csinos apró porcellán nippesárgyok 10 krtól, egész állat-csuládok 30-90 krig. Beru dombodíszíté se, pénzárca románc betűs 1.50, berendező papsterc. Varró- és toilet-e-necessairek és munkakosár, keztyűtartó, flaconier. **Teljes íróasztal-készlet** 10-100 frtig. Szentelt viztartók, kézi cseppetű uj electo csengéű 2.15. Kártyaprések, díszes thermometer a-ztára vagy falra. Flobert-puska 9-23 frtig. Fegyverek, Revolverek. Béli- és hangverseny-legyezők 2-35 frtig.

Csillogó, ragyogó fényes karácsonyfadíszek.

Bizonsági vas karácsonfa-állvány 1.60-2.50-4.50-ig. Ezüst-szál rezgő-csillag tuczatja .60-1.80-ig. Színes üveg-golyók ércfüllel tuczatja .72-2.20-ig. Ragyogó márvány is a fa hegyébe 10-80 krig. Aranyos cipőcsk k 15 kr. Gelatin Heraldika 20 kr. Gelatin virág 20 kr. **Eléghefen** gyapot a fa havassá téte ére 20 kr. Kigyó-folyondár 15 kr. Angyalok a karácsonyfa hegyére 90 kr. **Lebegő angyalok** az ágakra, mozgó szárnyakkal 40, 70, 1.- és 1.40-ig. Tréfás mozgékony majom 20-35 krig. Könnyen felerősíthető csillogó gyertyatartók tuczatja 25, 35, 45, 60, .75-1.40-ig. Lampionok a fa hatású díszvilágításához tuczatja 75-1.40-ig. Hó a fára szórható 20 kr. Dísz-lampionok tuczatja 75-1.80-ig. Rubin lampion gyertyával darabja 35 kr. Töltött mécsék reflektorral tuczatja 1.80. Ragyogó arany és ezüst **reggharmat** 20 kr. Arany, ezüst és színes hajszál 40 kr. Szívavány hajszál 25 kr. Dióaranyozó és ezüstöző füst 10 kr. Arany, rubin és gyémánt ragyogó **csillagok** 20-40-75 krig. Gyémánt-cseppenk, tuczatja 45 kr. Jégcsapok, doboz 80 kr.

Uj! Csillámlo fűrtök, tuczatja 60 kr. Színes gyöngyláncz 20-75-1.30-ig. Üveg-gyümölcsök 5, 10 és 15 kr. Arany dió meglepetéssel 10 és 20 kr. Felnyitható arany diók darabja 15-10 krig. **Ezerféle bonbonierek** drbja 10, 15, 20-50 krig. Harmatosított por 10 kr. Palacklikörrel töltve 10 kr. Pezsgosított 1-1) kr. Tányérok torta és gyümölcsessel 30 kr. Sörösopohár czukorról 0 kr. Gyönyös-sodrony a tárgyak felerősítéséhez 10 kr. Színes viaszgyertyák tuczatja 20 és 40 kr. **Renaissance-gyertyák** 25 darab 1 frt. Szenzációs gyertyák, a fán egyszerre gyulnak meg, tuczatja 42 kr. **Magnesium-sodrony** vakító fényvel ég, méter 10 kr. 12 darab egyes bonbonierek 60, 1.20, 1.80, 2.40, 3.-. Rezdő arany és ezüst üstökös 15 kr. **Harmatos rózsza** tuczatja 40 kr. Színes gelatin lobogók 10 kr. Lebegő pillangók 10, 20 és 30 kr. Színes csengők 15 kr. Pá isi kis ördög 5 kr. Dobocskák 5 és 40 kr. Arany és ezüst halacszkák 5-15 krig. Karácsonyfa meggyújtó és oló-rúd 80 kr. Nagy transparent pillangó 20 kr. Arany és ezüst papír állatok 10-30 krig. Cser sznye párja 10 kr.

Uj! Csillámlo fénydoboz 15 és 25 krajczár. Fényes czinkosárka, ház vagy szánka 5 kr. Csillámlo nag. virágok 15 kr. Alma betéttel 30 kr. Felnyitható **Uj!** Csillámlo arany és ezüst folyondár rózsza 40 kr. **Uj!** 2 méter 20 kr. Ragyogó labdac 15 kr. Porcellán rózsza karácsonyfa gyertyára 15 kr.

Uj! Ragyogó guirlande arany és ezüst labdacokkal 60 kr. Színes látszó a karácsonyfa megtekintésére 1.20 Bethlehem 1.40, 3.50, 10.80-25-ig. Kivilágítható fejek 1 frt.

Uj! Czélszerű egy fának teljes FELDISZÍTÉSÉRE az itt elősorolt tárgyakból **EGY EGÉSZ ÖSSZEÁLLÍTÁST** rendelni, melyek 5, 10, 15, 20 frttel kaphatók. **Kedélyderítő** tréfás meglepetési tárgyak és komikus alakú dobók ajándék-tárgyak elrejtésére, ezerféle 30 k tól 5 frtig. **Tréfás** vaxáló türelemjátékok, könnyen előadható búvésztjátékok a karácsony- és Sylveszter estékre 20 krtól 5 frtig. **Csinos tombola nyeremény-tárgyak összeállítása** 5 frttől fölfelé. Tréfás tászi var-szipka 60, 80 kr. Flacon cipőben 50 kr. Asztali napír .80, 1.-, 1.30-ig. Asztalkendő-gyűrű 10, 20, 30 kr. Tréfás alakú gyűrű-tartó 30, 40, 50 kr. Arany

dió flacon 60 kr. Revolver sziv.ívágo . . . 1.40. Zsebbonboniere 30 krtól. Bélyegta 40, 50, 60 kr. Bronce kézi gyertyatartó 45, 65 kr. Tentatartó 65 kr. Világító gyufatartó 65 kr. Bronce dízkorsó 60 kr., .40; 42 cm nagyságban 3.60. Nickel kenyérkosár 1.20. Takarékpertzely 20, 30, 40 kr. Bronce tolltörölő dísző 50 kr., teve 55 kr., számar 75 kr.

Mulattató és tanulmányos játékok leányoknak és fiuknak.

Törhetlen, mosdatható finom babak ingecskékben 1.0-4.20-ig. Öltöztetett baba, a kis francia costume-babáktól 60 kr., 1.20-4 frtig, a nagy törhetlen öltözöt ekig 3.50-35 frtig. Papa, mama hivo babak 2.30-3.2.-g. Mulatságos birkozó bosnyák és baka 80 krtól 1.20-ig. Díszes koffi r babával és öltözékekkel 3.20-10.-g. Baba-ágy 10 krtól 8 frtig. Takaréktűzhely 1.30-12-ig. Czinnzett konyha edény -70-2.60-ig. Po cellán service 1.15-4 frtig. China ezüst thea service 6 frt. Baba kalap 20 kr. Baba üdőszo ba kád és vízvezetékekkel 2 frt. Járó é ütő babara 50 kr. Czinn butodarabok 40 kr. Kis varró-gép 15 kr. Tabitha kis varró-gép használható 4.50. Trombita .30-3 frtig. Clarinet .30-1.40-ig. Ércz cimbalnok 1.20-2.15-ig. Madárának utánozó sip .8-50 krig. Bigotfon énekcső .35 krig. Havasi pás torfuryla 10-30 krajczár. Caleidoscop .80-6.50-ig. **Uj!** Accordokat játszó érczbugó 0 kr. Érczbugók 30-70 krig. Fabugók 30-55 krig. Kugli bábok 45-90 krig. Zenélő tánczosnő-bugó fr 1.0 Bilbouquet 50 kr. Gépezetes körhinta 1.40. Repülő denevér 60-90 krig. Szíjharmonika cseppetűvel .30-1.50. Kard .70-3 forintig. Dob **Uj!** Zenélő dob 3.80-5.40-ig. Tam .50-11 frtig. Bourin .90-3.60-ig. Puska 1.15-2.80-ig. Gyermekostor 20-80 krig. Kocsi -60-6 frtig. Szekér 2 ö.örrel 3.80-10 frtig. Tót talliga számarral 2.50. Csikós **Uj!** Amerikai Jockey, a lovagy huszár lovon 1.70. Vak a gyeplővel igazít-hatok .6 frt. Mozgó lovakkal 1.-.80-ig. Híntalovak 4.50-20 frtig. Gépezetes mozgójáték .60-25 frtig. Futó egér 85 kr. Futó krokodil 15 kr. Ugró emberkék 20 kr. Acrobata majom .70-1.30-ig. Majomfogat 50-70 krig. Berendezett istálló .90-1.60-ig. Kerekes kut 1 frt. Vasmángorló 50 kr. Telephon 20 kr. Felállítható katonák .40-3.60-ig. Vasuc plehből .50-9 frtig. Gépműves közuti vaspálya-mozdony 20 kr. Életkerék mozgólakokkal 1.30-2.60-ig. Képes-önv .10-3 frtig. Zenélő doboz frt 1-1.70-2.50-ig. **Körjáték (Caroussel) schweizi zenélő doboz, mozgó képekkel** frt 2.50. Delejes uszó állatok .40-2.15-ig. Színház .70-12 frtig. Fűszerkereskedés 60 kr. P.rika Jancsi színház 50 kr. Panoráma .50-1 frtig. Hegedű 1.50. Mozaikjékék .40-3 frtig. Festékszékren .50-4 frtig. Domborképek mint rajzminták frt 1-3.50-ig. Koczkarakójáték 6 képpel .85-4.50-ig. Türelemjáték .65-2.40-ig. Búvés-készlet .60-9 frtig. Szerszám-láda 4.50-16 frtig. Lombfűrész-készlet 4-18 frt. **Laterna Magika** 1.30-15 frtig. Képek a Laterna Magikákhoz 1.20-2.60-ig. Tájéképek mozgó alakok al .50-1.50-ig. Ködképkészlet 20-40 frtig. **Camera obs-cura** 1-4.50-ig. **Uj!** Amerik i ajtó közé val. csavarnélküli torna-készlet 9.50-10.50-ig. Dr. Schréber-féle csavarral 15-22 frtig. Nyilak 3.30-6 frtig. Takarékpertzely .30-1.80-ig. **Fröbel** játéka. Pálczika rakás frt 2-3.60-ig. Himző iskola .60-1.80-ig. Csoda gumbolyag meglepetéssel 60 kr. Fecskendő festészet 1.80-4.50-ig. **Richter-féle építő iskola kövekkel** 1.20-6 frtig. Cörgők 30-50 krig. Sívító gummi játékszerék .25-1.80-ig. Dob csörgő .50-1.20-ig. Sívító csörgős baba .80-2.15-ig. Zenélő bohóc csörgő **Uj!** Ariston zenélő szekrény 2.50-7 frtig. **Uj!** 6 zenedarabban 20 frt, zenedarabok drbja **Uj!** Symphonion svájci zenélő-60 kr. szekrény frt 8.50, zenedarabok hozzá drbja 50 kr. **Acordeon tremolo** trombitákkal díszített concert-harmonika 7 frt.

Társas-játékok: Tombola 2.60-20 frtig. Lotto .75-6 frtig. Lóverseny 1-6 frtig. Várostrom 2.20-3.40-ig. A vig egyszerű 1.60. Harang és kalapács .85-4.50-ig. Go-Bang, kínai elmés társas-játék 2 személynek 2.80-3.60-ig. Uta 4; velocipeden 1.40. Jockey-játék 1.20. Lóvasut 85 kr. Tivoli 3.80-8 frtig. Domino szolid fa-dobozban 1.20-3.20 8 frtig. Sakkjátékok 2.-0-15 frtig. Zsebbeli sakk, dam- és malomjáték 1.40. Damtábla kövekkel 1.70. NB Clubb-korcsolyák 1.50, 2.20, 4.- frtig. **Halifax** 5 frt. Nickel Halifax 7 frt.

Minden tárgyon a határozott ár ki van tüntetve, írásbeli megrendeléseknek vagy kívánatra képes árjegyzék mellékeltek. Meg nem felelő visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR.

Fontos regálebélőknek.
Rum, slivovitz, törköly, likörök s mindennemű szesz italok készíthetők, hideg uton, készülékek nélkül az én jutalmazott essenciám s átherikus olajaim által stb.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Waterich Arnold, Budapest.
VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.

Pályázat.

A bajai izz. hitközségnél — nyugalomba helyezés folytán — egy sóchet ubodek és előimádkozó állása évi 500 frt fizetés 80 frt lakbér és schechita rész mellett 1888. évi márczius 15-ig töltendő be. — Pályázók, a kiknek a magyar és német nyelvben jártasagnak kell lenniök — életkoruk, családi állapotuk és minősítésükről szóló bizonyítványaikat 1888. január 1-ig az előljárosághoz bérmentve küldjék be. — Próbaelőadásra csak a meghívást nyerő jelenhet meg. Az uti- és átköltözöködsi költség, mely az előljároság által fog megállapittatni, csak az alkalmazottnak térítettik meg.

Baja, 1887. nov. 25.

A bajai izz. hitközség előljárosága.

Fontos regálebélőknek.

Rum, slivovitz, törköly, likörök s mindennemű szesz italok készíthetők, hideg uton, készülékek nélkül az én jutalmazott essenciám s átherikus olajaim által stb.

Waterich Arnold, Budapest.

VII. Dohányutca 1. Huszárház; az izz. templomal szemközt. Manipulátós könyvek és árjegyzékek minden nyelven ingyen. Essencia, savialanító por, bortisztó por, glycerin, vizahólyag s szerek mindenféle betegségek ellen.